

Rovnost a kvalita ve vzdělávání: Podpora znevýhodněných žáků a škol

Zaměřeno na území České republiky

Shrnutí rovnosti a školní neúspěšnosti

Česká republika vyvinula značné úsilí vybudovat vysoce kvalitní a spravedlivý vzdělávací systém, ale stejně jako ve všech vzdělávacích systémech je i zde stále prostor pro zlepšení. Průměrná výkonnost českých žáků v posledním testu PISA je pod průměrem zemí OECD, zatímco vliv sociálně-ekonomického zázemí žáků je nižší než průměr OECD (obr. 1.1).

- **Horší prospěch.** Jeden ze čtyř žáků (23,1 %) v České republice byl ve čtení v PISA 2009 hodnocen pod úroveň 2 (obr. 1.2). To znamená, že chybí schopnosti potřebné pro fungování na dnešním trhu práce, může existovat riziko předčasného ukončení školní docházky a může být problémem nalézt dobrou práci. Je to srovnatelné s průměrem OECD, kde jde o jednoho z pěti žáků (18,8 %).
- **Sociálně-ekonomické zázemí žáků.** V České republice je podle výzkumu PISA 2009 u žáků z nižších sociálně-ekonomických poměrů 2,09krát vyšší pravděpodobnost horšího prospěchu než u jejich vrstevníků s vysokým sociálně-ekonomickým statusem. Průměr zemí OECD je 2,37krát. Žáci, jejichž rodiče dosáhli nízké úrovně vzdělání, mají 1,44krát vyšší riziko horšího prospěchu a – stejně jako ve většině dalších zemí OECD – žáci z imigračního prostředí mají také vyšší riziko horšího prospěchu 1,43krát. Totéž platí i pro chlapce ve srovnání s dívkami (2,16krát), viz obr. 1.3 níže.
- **Znevýhodněné školy.** V České republice je mezi školami velký rozdíl ve výkonu a to naznačuje, že žáci jsou vybíráni na základě studijních schopností (obr. 3.2). Část této odchylky ve výkonu se vysvětluje sociálně-ekonomickým zázemím žáků. Na znevýhodněných školách tak mají tendenci posilovat sociálně-ekonomické nerovnosti žáků (obr. 3.3), protože nemohou zmírnit negativní dopad prostředí na žáky, ale ve skutečnosti zesilují negativní vliv na jejich výkon.
- **Odchod žáků.** Česká republika je jednou ze zemí OECD s nejnižší mírou odpadlictví, neboť pouze 6 % z 25 až 34letých oproti 19 % v zemích OECD nemá dokončené vyšší střední vzdělání (obr. 1.4, viz níže). Nicméně i přes nedostatek oficiálních údajů důkazy ukazují, že jen málo českých žáků z romských rodin dosáhne této úrovně vzdělání.
- **Výhody vzdělávání.** V České republice je zřetelné, že výhody včasného investování do maturitního vzdělávání převažují nad náklady pro jednotlivce a společnost: jedinci s maturitním vzděláním mají o 31 bodů vyšší míru zaměstnanosti (obr. 1.8) a současná krize má větší dopad na osoby s nižším vzděláním (obr. 1.11).